

Rijkswaterstaat zeeland	
nr.	1982
18 APR. 2011	
BSD	020.0945
vorig nr.	
volgend nr.	
Afd. WSW WSD	Actie EK EK

1982

PZDB-0-14121

SAMENWERKINGSOVEREENKOMST
Veiligheidsbuffer Oesterdam

SAMENWERKINGSOVEREENKOMST tussen Natuurmonumenten, Rijkswaterstaat Dienst Zeeland en de Provincie Zeeland betreffende de uitvoering van het project "Veiligheidsbuffer Oesterdam"

De Partijen

De samenwerkingsovereenkomst is een overeenkomst tussen:

- **Vereniging Natuurmonumenten**, initiator van het project "Veiligheidsbuffer Oesterdam", vertegenwoordigd door Regio Directeur Zuid-Holland en Zeeland mevrouw R. de Wilde, hiervoor gemachtigd door de algemeen directeur Jan Jaap de Graeff;
- **Rijkswaterstaat, Dienst Zeeland**, als vertegenwoordiger van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu, vertegenwoordigd door de Hoofdingenieur - directeur de heer R. van der Kluit;
- **De Provincie Zeeland**, vertegenwoordigd door de gedeputeerde, de heer F.K. Hamelink.

Hierna te noemen de Partijen.

De samenwerking wordt ondersteund door diverse publieke, maatschappelijke en private organisaties. Deze partijen zijn in meerdere bijeenkomsten gehoord en betrokken bij het project. Het Projectbureau Zeeweringen en de Stuurgroep Zuidwestelijke Delta zullen deelnemen in de Projectgroep; de overige partijen hebben zitting in het afstemoverleg (zie verder organisatie).

Considerans

De Partijen werken middels deze overeenkomst samen aan de realisatie van het project "Veiligheidsbuffer Oesterdam". Ze doen dit om projecten en innovaties op het gebied van waterveiligheid, natuur en recreatie te realiseren; kennis te ontwikkelen t.a.v. eco-engineering en een breed draagvlak voor dergelijke projecten in de Zeeuwse Delta te ontwikkelen. Deze samenwerkingsovereenkomst gaat uit van de volgende overwegingen.

In de Oosterschelde is de afgelopen decennia veel geïnvesteerd. Het bekken wordt beschouwd als de 'parel van de delta' en als het grootste onderwater natuurpark van Europa. Het gebied is van grote economische waarde voor de schelpdiersector, aantrekkelijk voor de waterrecreatie (in het bijzonder voor duikers), van grote waarde als natuurgebied en uitgeroepen tot Nationaal Park. De natuurwaarde staat echter onder druk. Er loopt momenteel een meerjarige verkenning naar de effecten van de 'zandhonger' (het geleidelijk verdwijnen van schorren, slikken en platen als gevolg van erosie in de geulen van de Oosterschelde), naar de achteruitgang van de estuariene dynamiek en naar maatregelen om die te vertragen of te stoppen.

Het project "Veiligheidsbuffer Oesterdam" is een innovatieve praktijkproef om met gerichte en gedoseerde ophoging van de slikken en platen de doorgaande afkalving te vertragen, de waterveiligheid te vergroten en de huidige natuurwaarden in stand te houden. Daardoor kan worden bespaard op de beheer- en onderhoudskosten van de dam. Daarnaast past het project in het gebiedsprogramma 'Bergen op Zoom aan zee' dat zich richt op het herstel van de

verbinding met het zoute water als aanjager voor economische ontwikkeling (recreatie en toerisme). Tevens past het in het gebiedsprogramma Oosterschelde.

De overwegingen ten aanzien van het project zijn gerangschikt naar inhoud en proces:

1. Zandhonger;
2. Veiligheid;
3. Kwaliteit van natuur en landschap;
4. Gebruik;
5. Kennis;
6. Communicatie en draagvlak.

1) Zandhonger

Het intergetijdengebied in de Oosterschelde staat sterk onder druk als gevolg van het fenomeen zandhonger (het geleidelijk verdwijnen van schorren, slikken en platen als gevolg van erosie in de geulen van de zeearm). Het intergetijdengebied verdwijnt, de randen van schorren brokkelen af en de platen en slikken worden lager. Het areaal aan schorren, slikken en platen wordt daardoor kleiner en ze "verdrinken" langzaam. De verwachting is dat:

- De komende decennia het maaiveld van de slikken en platen circa 2-3 cm/jaar blijft dalen;
- Het areaal intergetijdengebied met 50 tot 100 ha/jaar afneemt;
- Vanaf 2050 het areaal slikken en platen in de Oosterschelde gehalveerd zal zijn;
- Schorren zullen vanaf 2050 nog maar zeer beperkt en alleen op beschutte locaties voorkomen.

2) Veiligheid

Gerelateerd aan de onder punt 1 genoemde ontwikkelingen, gelden voor de veiligheid de volgende overwegingen:

- De Oosterschelde-dijken worden tot 2015 op orde gebracht en voldoen dan aan de huidige veiligheidsnormen;
- De Oosterschelde-dijken krijgen als primaire waterkeringen de komende decennia zwaardere golfaanvallen te verduren als gevolg van de verwachte zeespiegelstijging (middenscenario);
- Deze golfbelasting neemt extra toe als gevolg van de voorspelde afkalving van schorren, slikken en platen (voorland) door het verschijnsel zandhonger. De schorren, slikken en platen die normaal als natuurlijke golfbrekers functioneren verdwijnen langzaam maar zeker;
- Zowel de stijgende zeespiegel als de doorgaande afkalving van het voorland vragen om een versnelling van investeringen in dijkversterking en -verzwaring waardoor de normale afschrijvingstermijn van de dijk verkort wordt (30 jaar in plaats van circa 50 jaar);
- De verwachting is dat een grotere investering in dijkversterking en -verzwaring nodig is als het voorland (grotendeels) is verdwenen;
- De verwachte versnelling van de investeringen in deze veiligheidsproblematiek doet zich op termijn voor bij tientallen kilometers primaire zeekeringen rond de Oosterschelde;

- De Oesterdam is een representatieve voorbeeldlocatie voor deze problematiek;
- De gekozen benadering is de realisatie van een innovatieve praktijkproef met als doel om met gerichte en gedoseerde ophoging van de slikken en platen de doorgaande afkalving te vertragen en zo de waterveiligheid te vergroten; en de huidige natuurwaarden in stand te houden. Daardoor kan een volgende dijkversterking van dit deel van de Oesterdam naar verwachting minimaal 20 jaar worden uitgesteld.

3) Kwaliteit van natuur en landschap

De Oosterschelde wordt beschouwd als de 'parel van de delta' en is als natuurgebied van grote waarde en uitgeroepen tot Nationaal Park. De bijzondere waarde van de Oosterschelde als natuurgebied geldt zowel op Nederlandse als Europese schaal. De intergetijdengebieden en de omringende natuurgebieden zijn van levensbelang als foerageer- en rustgebieden voor vogels (broedvogels, standvogels en trekvogels). Vanuit dit natuurbelang gelden de volgende overwegingen:

- De kwaliteit van natuur en landschap gaat achteruit en blijft achteruit gaan door het verdwijnen van schorren, slikken en platen én de afname van de droogvaltijd van slikken en platen. Dit verandert niet indien actie uitblijft;
- De kwaliteit van het gehele Natura 2000 gebied, dat naast de Oosterschelde ook de aangrenzende binnendijkse gebieden omvat, zal voor een groot aantal beschermde vogelsoorten afnemen;
- De kwaliteit van het Natura 2000 gebied gaat versneld achteruit door het stijgen van de zeespiegel;
- De topnatuur van de Oosterschelde moet kunnen samengaan met duurzaam gebruik - zowel boven als onder water.

4) Gebruik

In de Oosterschelde is de afgelopen decennia veel geïnvesteerd. Het gebied is van grote economische waarde voor de schelpdiersector en aantrekkelijk voor waterrecreatie, toerisme en onderwatersport. De status van de Oosterschelde als Nationaal Park en Natura 2000 gebied leidt tot beperkingen ten aanzien van gebruik en toegankelijkheid voor recreatie. Dit betekent dat economische ontwikkeling om een zorgvuldige toedeling en zonerings vraagt. De huidige ontwikkelingen zijn dat:

- Watersport en kitesurfen aanwezig zullen blijven aan de Oosterschelde-zijde van de Oesterdam;
- Het recreatiepark op de Speelmansplaten aan de Zoommeer-zijde van de dam de komende jaren wordt uitgebreid en meer watersportrecreanten zal aantrekken;
- In het projectgebied zelf een beperkt aantal vergunningen zijn uitgegeven voor het met de hand spitten van zeezand. Het voornemen is dit – tijdelijk of permanent – te verplaatsen naar het gebied rondom de Bergsediepsluis of elders;
- De dichtstbijzijnde oesterpercelen liggen een aantal kilometer ten westen van het projectgebied en zullen naar verwachting geen significant negatief effect ondervinden van de zandsuppletie;

- In het projectgebied het rapen van oesters en mosselen de eerste jaren na het aanbrengen van zand niet meer mogelijk zal zijn. Het rapen is toegestaan tot 10 kg/dag per persoon langs de Oesterdam en in de daarvoor aangewezen gebieden.

5) Kennis

Er is in Nederland behoefte aan inhoudelijke kennis van flexibel, klimaatbestendig, doelmatig en kosteneffectief kustmanagement. De verkenning naar oplossingsrichtingen voor de zandhonger en het uitvoeren van grootschalige praktijkproeven zoals dit project, draagt bij aan het verdiepen van de kennis en de samenwerking tussen partijen die nodig is voor het toekomstige duurzame beheer en behoud van de kust en de Oosterschelde:

- Er is in Nederland behoefte aan proces- en projectorganisatiekennis rond innovatief kustmanagement waarin ambitie, resultaatgerichtheid en doelmatige coalities van partijen centraal staan;
- Er is in de Oosterschelde behoefte aan theoretische en praktijkgerichte kennis en ervaring om het probleem zandhonger effectief aan te kunnen pakken via proefprojecten; er is behoefte om de uitkomsten van het proefproject goed in kaart te brengen via monitoring en het uitwerken van een doelmatig en kosteneffectief beheer van het projectgebied voor de komende 25 jaar;
- Er is behoefte aan het verkennen van de samenwerking en kennisuitwisseling tussen publieke waterbeheerders en private natuurbeheerders;
- Er is in de Zuidwestelijke Delta behoefte aan integraal uitgewerkte voorbeeldprojecten die veiligheid verbinden met kansen voor economische ontwikkeling en het herstellen of behouden van ecologische kwaliteit van water en natuur. Dit project laat zien dat samenwerking tussen verschillende partijen meerwaarde oplevert voor een evenwichtige ruimtelijke inrichting. De ervaring op het gebied van samenwerking van verschillende overheden en maatschappelijke partijen kan input leveren voor het gebiedsprogramma "Bergen op Zoom aan Zee" en het gebiedsprogramma "Oosterschelde" waarvoor de Stuurgroep Zuidwestelijke Delta zich inzet;
- De nieuw ontwikkelde kennis kan worden gedeeld met andere partijen en effectief worden ingezet in de Oosterschelde en andere kustgebieden;
- De nieuw ontwikkelde kennis over adaptief en veilig kustmanagement kan een interessant export product voor de Nederlandse weg- en waterbouwsector worden.

6) Communicatie en draagvlak

- Het is wenselijk het draagvlak voor Veiligheidsbuffers op bestuurlijk, professioneel en maatschappelijk niveau te versterken in Nederland;
- Het is wenselijk het draagvlak voor en het partnerschap rond Veiligheidsbuffers op bestuurlijk, professioneel en maatschappelijk niveau te versterken in de Zuidwestelijke Delta;
- Het is wenselijk om het omgevingsmanagement, communicatie met partijen en personen in de directe omgeving van het projectgebied, zorgvuldig aan te pakken;

- Het is wenselijk om de uitvoering en de uitkomsten van het project te benutten voor communicatie over dit type projecten, over de natuurwaarde van de Oosterschelde en over de wijze waarop gebruik en natuur met elkaar in balans gebracht kunnen worden;
- Het project zal als voorbeeldproject voor Veiligheidsbuffers in Nederland worden uitgedragen door de Partijen en de Stuurgroep Zuidwestelijke Delta.

De overeenkomst

Deze overeenkomst bevat de volgende artikelen:

Artikel 1. Begripsomschrijving

In deze overeenkomst wordt verstaan onder:

- Veiligheidsbuffer: een breed slikken- en platenlandschap voor de dijk, ontstaan door ophoging van bestaande slikken en platen met zandig materiaal, waardoor de golfbelasting op de dijk vermindert;
- Zandhonger: situatie waarbij door toename van de erosie ten opzichte van de sedimentatie de slikken en platen verdwijnen; deze situatie is ontstaan in de Oosterschelde na plaatsing van de Oosterscheldekering;
- Project: het project Veiligheidsbuffer Oesterdam;
- Stuurgroep: groep die bestuurlijk verantwoordelijk is voor de uitvoering van het project en opdrachtgever is van de projectgroep. De leden zijn eindverantwoordelijk voor de afgesproken inbreng van de Partijen. De stuurgroep bestaat uit bestuurlijke vertegenwoordigers van de Partijen.
- Projectgroep: de Projectgroep draagt zorg voor de uitvoering van het project en bestaat uit:
 - De Partijen;
 - Projectbureau Zeeweringen;
 - Programmabureau Zuidwestelijke Delta.
- Afstemoverleg: het afstemoverleg kan wensen aangeven ten aanzien van de praktische inrichting van het gebied, fungeert als reflectie voor voorstellen van de projectgroep en draagt bij aan het ontwikkelen van draagvlak voor het project bij derde partijen/individuen. Het afstemoverleg bestaat uit partijen die betrokken zijn of belang hebben bij de inrichting en gebruik van het projectgebied, te weten:
 - Gemeente Bergen op Zoom;
 - Gemeente Tholen;
 - Gemeente Reimerswaal;
 - Ministerie van EL&I;
 - Nationaal Park Oosterschelde;
 - ZMf koepelorganisatie voor natuur en milieu in Zeeland;
 - Producentenorganisatie Mosselteelt/Productschap vis/ Nederlandse Oestervereniging;
 - Recreatiesector/Zeeaasspitters.
- Uitvoeringsplan: het plan waarin het project Veiligheidsbuffer Oesterdam qua inhoud, financiën, organisatie en communicatie is beschreven en die als bijlage aan deze overeenkomst is toegevoegd.

Artikel 2. Doelstellingen van het project

De doelstellingen van het project "Veiligheidsbuffer Oesterdam" zijn:

- **Veiligheid:** Ontwikkelen van een duurzaam veilige oplossing voor de Oesterdam en wel zodanig dat deze 50 jaar gevrijwaard is van te hoge golfbelasting en substantieel grotere investeringen in versterking van de dijk t.o.v. reguliere investeringen in dijkversterking (substantieel: factor 1,5 – 2 keer grotere investeringen);
- **Kwaliteit van natuur en landschap:** Ontwikkelen van een maatwerkoplossing om het zandhongerprobleem ter plaatse aan te pakken en wel zodanig dat het unieke slikken en platen landschap de komende 50 jaar behouden kan blijven;
- **Recreatie:** Ontwikkelen van een maatwerkoplossing waarbij de bestaande recreatie middels effectieve zonering goed wordt ingepast in de inrichting van het gebied;
- **Innovatie & kennisontwikkeling:**
 - Ontwikkelen van kennis van flexibel, klimaatbestendig, doelmatig en kosteneffectief kustmanagement, welke zowel in Nederland als in deltagebieden in het buitenland (export) kan worden ingezet;
 - Ontwikkelen van theoretische en praktische kennis en ervaring middels een proefproject op ware schaal om het probleem Zandhonger in de Oosterschelde effectief en kostenefficiënt te kunnen bestrijden;
- **Communicatie:** Ontwikkelen van draagvlak voor en partnerships rond Veiligheidsbuffers in de Zuidwestelijke Delta;
- **Integrale aanpak:** Integratie van veiligheid, natuur, gebruik en economie in het project Veiligheidsbuffer Oesterdam.

Artikel 3. Doel van deze samenwerkingsovereenkomst

De partijen willen met deze overeenkomst komen tot een optimale samenwerking en vlotte uitvoering van het project Veiligheidsbuffer Oesterdam zoals omschreven in het bijgevoegde Uitvoeringsplan (bijlage 3) welke onlosmakelijk onderdeel is van deze overeenkomst. In de praktische realisatie van het project wordt om efficiency redenen getracht een koppeling te maken met de project Vervanging Dijkbekleding van de Oesterdam, uitgevoerd door het Projectbureau Zeeweringen.

Het probleemoplossend vermogen van het project richt zich op: 1). Efficiencywinst en kostenbesparing in relatie tot een volgende dijkversterkingsronde, door gebruik te maken van een natuurlijke grondstof en het natuurlijke proces van sedimentatie en erosie; en 2). De achteruitgang van getijdenatuur lokaal te vertragen en te minimaliseren. Het project zal hiermee kennis aandragen om het probleem Zandhonger te kunnen beteugelen.

In deze samenwerkingsovereenkomst worden daarom afspraken gemaakt over:

- De uit te voeren werkzaamheden (artikel 4);
- De besturing van de realisatie van het project (artikel 5);
- De taken en verantwoordelijkheden per Partij in de voorbereiding, uitvoering en monitoring van het project (artikel 6);
- De financiële en overige investeringen door de Partijen (artikel 7);
- Beheer en onderhoud (artikel 8).

Artikel 4. De uit te voeren werkzaamheden

Het project wordt uitgevoerd in het zuidelijke deel van de Oesterdam, aan de westzijde, grenzend aan de Oosterschelde (zie kaart projectgebied in het Uitvoeringsplan; bijlage 3).

1) Technische voorbereiding

- Technische uitwerking voor ontgroning;
- Technische uitwerking logistiek;
- Technische uitwerking aanleg slikken/platenlichaam bij Oesterdam;
- Vergunningen management;
- Aanbesteding.

2) Realisatie werkzaamheden

- Voorbereidende werkzaamheden in het veld;
- Ontgraven materiaal en transport naar de Oesterdam;
- Ophogen van de bestaande slikken en platen voor de Oesterdam.

3) Monitoring.

Monitoring van de omstandigheden voor, tijdens en na de aanleg van de Veiligheidsbuffer. Hierbij wordt "state of the art" monitoring toegepast die is verbonden aan de projectmonitoring voor de lopende MIRT-verkenning Zandhonger Oosterschelde. De volgende aspecten worden gemonitord:

- Ontwikkeling van slikken en platen: erosie, sedimentatie, bodemhoogte, sedimentatiesamenstelling;
- Veiligheid: golfhoogte, golfrichting en golfperiode;
- Natuur: bodemdieren en vogels op slikken en platen;
- Recreatie: mensen op de slikken en platen.

4) Communicatie en promotie

Communicatie van belangrijke projectmomenten:

- Ondertekening samenwerkingsovereenkomst;
- Start van het project;
- Eind van het project en presentatie van de resultaten;
- Een voortdurende maar goed gedoseerde communicatie met belangengroepen en het publiek over de doelen, resultaten en meerwaarde van het project, de wensen van deze doelgroepen en oplossingen. Dit geschiedt via de Projectgroep, Klankbordgroep, de Partijen individueel en de andere betrokken organisaties;
- Kleinschalige publieksgerichte acties gedurende voorbereiding, uitvoering en nazorg van het project;
- Het ontwikkelen van een goed gastheerschap door de toekomstig beheerder om draagvlak voor het project te ontwikkelen en te behouden.

5) Afronding en evaluatie

In deze fase worden de resultaten geëvalueerd en in een rapportage vastgelegd.

6) Beheer van het project na realisatie

Omdat het beheer van het projectgebied aanvangt na realisatie van dit project, en over een lange periode plaatsvindt, wordt hiervoor op termijn een aparte

overeenkomst afgesloten. Wel opgenomen in deze overeenkomst is dat de Partijen afspreken:

- Een beheerplan voor de slikken en platen (voor de periode na 2014) te ontwikkelen en vast te stellen voor eind 2014;
- Een beheerplan voor de Oesterdam (voor de periode na 2014) te ontwikkelen en vast te stellen voor eind 2014;

Artikel 5. Besturing van de realisatie van het project

Stuurgroep

Er wordt een stuurgroep geformeerd met bestuurlijke vertegenwoordigers van de Partijen (zie artikel 1). De stuurgroep komt minimaal op de volgende momenten bij elkaar: de formele start van het project, de start van de uitvoering en de evaluevaluatie van de uitvoering.

Projectgroep

De Projectgroep (zie artikel 1) draagt zorg voor de uitvoering van de werkzaamheden genoemd in artikel 4, volgens de taakverdeling zoals opgenomen in artikel 6. In voorkomende gevallen adviseert de projectgroep de stuurgroep inzake besluiten, bijvoorbeeld wanneer er op onderdelen van deze overeenkomst en Uitvoeringsplan naar mening van de projectgroep moet worden afgeweken, momenten van vergunningverlening, contractering t.b.v. realisatie etc.

De Projectgroep stelt een project manager aan die namens de Projectgroep de uitvoering van het project coördineert. De project manager rapporteert samen met de 3 Partijen de voortgang van het project aan de stuurgroep.

Artikel 6. Verdeling van taken tussen de Partijen

De verdeling van de taken tussen de leden van de projectgroep is als volgt:

Organisatie	Primaire verantwoordelijk voor:	Verantwoordelijk voor producten
Natuurmonumenten	<ul style="list-style-type: none">- Coördinatie communicatie en promotie- Ontwikkeling beheerplan slikken/platen in projectgebied- Inbreng expertise beheer natuur en natuurlijke processen	<ul style="list-style-type: none">- Communicatie- en promotieplan- Beheerplan voor slikken en platen binnen projectgebied, na aanleg project
Rijkswaterstaat Zeeland	<ul style="list-style-type: none">- Coördinatie technische voorbereiding- Coördinatie vergunningen management- Coördinatie uitvoering monitoring- Inbreng expertise beheer, veiligheid, natuur en geomorfologie	<ul style="list-style-type: none">- Uitvoerings-/bestekgereed plan voor realisatie- Verkregen vergunningen- Monitoringplan- Beheerplan Oesterdam

Provincie Zeeland	<ul style="list-style-type: none"> - Draagt zorg voor zorgvuldige maar zo snel mogelijke afhandeling van vergunningaanvragen (NB-wet vergunning/ FF wet ontheffing - Draagt zorg voor afstemming tussen provinciale onderdelen en met EL&I t.a.v. vergunningen - Inbreng expertise vanuit natuurbeleid-/kennis, ruimtelijke ontwikkeling en recreatie 	- Bijdrage via reguliere tellingen recreatie
Projectbureau Zeeweringen	<ul style="list-style-type: none"> - Opdrachtnemer van RWS Zeeland voor realisatie project; coördinatie realisatie project - Inbreng expertise t.a.v. aanleg en beheer van waterwerken 	- Aanbesteding, directievoering en begeleiding van uitvoering
Programma-bureau Zuidwestelijke Delta	<ul style="list-style-type: none"> - Ondersteuning project met werkruimte, communicatiemiddelen en versterking bestuurlijke en publieke inbedding 	

Het moment wanneer deze producten gereed moeten zijn, is nader uitgewerkt in het Uitvoeringsplan.

Afstemoverleg

Ter ondersteuning van de projectgroep wordt een afstemoverleg (zie artikel 1) met gebiedspartijen samengesteld. Deze kan wensen aangeven ten aanzien van de praktische inrichting van het gebied, fungeert als klankbord voor voorstellen van de projectgroep en draagt bij aan het ontwikkelen van draagvlak voor het project bij derde partijen/individuen. De Stuurgroep bepaalt in hoeverre de wensen van het afstemoverleg worden opgenomen in het Uitvoeringsplan.

Artikel 7. Inbreng der partijen in geld, uren en natura

De totale kosten van het project worden geraamd op € 3,63 Mlj. Deze kosten worden gezamenlijk gedragen door de Partijen.

Projectonderdelen	Kosten van realisatie		
	Totaal (ex BTW)	BTW (10%)	Totaal (incl. BTW)
1. Technische voorbereiding en vergunningen	120.000	22.800	142.800
2. Kosten van aanleg	2.425.000	460.750	2.885.750
3. Kosten van monitoring	280.000	53.200	333.200
4. Communicatie	110.000	20.900	130.900
5. Projectmanagement	65.000	12.350	77.350
6. Onvoorzien	50.000	9.500	59.500
TOTAAL (Euro)	3.050.000	579.500	3.629.500

Kostendekking

De kosten worden gedekt door investeringen van de volgende partijen:

Partij	Bijdrage
Natuurmonumenten:	€ 980.000,- (inclusief kosten eigen uren)
Rijkswaterstaat Zeeland:	€ 2.400.000,-
Capaciteit Rijkswaterstaat Zeeland en Projectbureau Zeeweringen:	€ 124.500,-
Provincie Zeeland:	€ 125.000,-
Totaal (Euro):	€ 3.629.500,-

Projectonderdelen	NM	RWS	Capaciteit RWS/PB Zeeweringen	PROV	Totaal
1. Technische voorbereiding en vergunningen	10.000	92.800	30.000	10.000	142.800
2. Kosten van aanleg	830.000	1.978.600	42.150	35.000	2.885.750
3. Kosten van monitoring	65.000	198.200	20.000	50.000	333.200
4. Communicatie	15.000	80.900	10.000	25.000	130.900
5. Projectmanagement	55.000	0	22.350	0	77.350
6. Onvoorzien	5.000	49.500		5.000	59.500
	980.000	2.400.000	124.500	125.000	3.629.500

Elke contractpartner is verantwoordelijk voor zijn of haar overeengekomen investering en het uitvoeren van de overeengekomen taken, zoals beschreven in het schema van artikel 6. Met deze overeenkomst staan partners garant voor de door hen in te brengen financiering en andere vermelde inbreng.

Concreet betekent dit het volgende.

- **Rijkswaterstaat Zeeland** brengt in:
 - De investering van € 2.400.000,- van het Ministerie van I&M voor de uitvoer van het project waarbij de "financier" garandeert dat de middelen beschikbaar zijn indien het project in overeenstemming met deze overeenkomst wordt uitgevoerd (zie bijlage);
 - Inzet van eigen capaciteit en van Projectbureau Zeeweringen voor de uitvoer van het project ter waarde van € 124.500 voor uitvoer van het project.
- **Natuurmonumenten** brengt in:
 - De investering van € 980.000 voor uitvoer van het project inclusief inbreng uren door NM. Deze investering wordt gefinancierd uit de door VROM verleende subsidie (beschikking van VROM op 28 april 2010, kenmerk 4090100029, in het kader van de subsidieregeling Natuurlijke Klimaatbuffers voor het project "Klimaatbuffer De Groene Oesterdam").
- **Provincie Zeeland** brengt in:
 - De investering van € 125.000 waarbij de provincie garandeert dat de middelen beschikbaar zijn indien het project in overeenstemming met deze overeenkomst wordt uitgevoerd, zonder nadere voorwaarden;
 - Inzet van eigen capaciteit voor het zo soepel en voortvarend mogelijk behandelen van de aanvraag van vergunning(en).

Artikel 8. Beheer en onderhoud

Binnen deze overeenkomst stellen Rijkswaterstaat en Natuurmonumenten een Beheerplan op voor de slikken en platen; en voor de Oesterdam zelf. Voor de uitvoering van het beheer zal hierop volgend een aparte overeenkomst worden gesloten welke eveneens een resultaat is van voorliggende overeenkomst.

Rijkswaterstaat Dienst Zeeland is en blijft verantwoordelijk voor het onderhoud en beheer van de dijk vanuit haar huidige beheerfunctie en draagt bovendien de kosten daarvan.

Partijen spreken, op voorwaarde dat zij tot een gezamenlijk goed te keuren beheerplan komen, binnen deze overeenkomst af dat:

- Natuurmonumenten verantwoordelijk zal zijn voor het beheer van de slikken en platen binnen het projectgebied na aanleg van het project. In het op te stellen beheerplan moet duidelijk worden welke middelen beschikbaar kunnen worden gesteld zodat Natuurmonumenten in staat wordt gesteld het beheer te voeren;
- Partijen de intentie hebben dat Natuurmonumenten het beheer gaat voeren over de schorren, slikken en zandplaten in het oostelijke deel van het Verdronken Land van Zuid-Beveland;
- Dat binnen de looptijd van deze overeenkomst wordt afgesproken wie de recreatieve voorzieningen gaat beheren en hoe dit wordt gefinancierd, als onderdeel van het beheerplan van de slikken en platen; en de Oesterdam.

Artikel 9. Privaatrechtelijke gevolgen

Deze samenwerkingsovereenkomst verandert niets aan de privaatrechtelijke omstandigheden en verantwoordelijkheden van de Partijen ten opzichte van de bestaande, huidige situatie.

Artikel 10. Eigendom, zakelijke rechten en rechten aan derden

Deze samenwerkingsovereenkomst verandert niets in relatie tot eigendom, zakelijk recht en/of rechten van derden voor de Partijen ten opzichte van de bestaande, huidige situatie.

Artikel 11 Schadebeperking

De Partijen zijn niet collectief verantwoordelijk voor schade aan eigendom, pacht, recreatieve benutting en/of schelpdierproductie als gevolg van de uitvoering van het project. De verantwoordelijkheid voor eventuele schade ligt in eerste instantie bij de in de huidige situatie wettelijk verantwoordelijke Partijen, en daarbij naar rato van de financiering van het project. Ten aanzien van de Oesterdam blijft Rijkswaterstaat Zeeland als beheerder verantwoordelijk. Daarnaast kan de verantwoordelijkheid en mogelijke aansprakelijkheid liggen bij de individuele partij ten gevolge van wiens handelen de schade ontstaan is.

De inzet is om schade te voorkomen. Indien er toch schade wordt geconstateerd aan schelpdierpercelen in of direct grenzend aan het projectgebied, wordt dit onderzocht door een derde partij (expert). De in te schakelen expert wordt in overleg tussen de Projectgroep en de schelpdiersector bepaald. De kosten van de in te schakelen expert komen voor rekening van de Partijen. Bij een duidelijke relatie met het project Veiligheidsbuffer zullen passende maatregelen worden genomen.

Artikel 12. Onvoorziene omstandigheden

Er kunnen zich onvoorziene omstandigheden voordoen waardoor de gemaakte afspraken opnieuw moeten worden beschouwd. In deze situatie treden de 3 Partijen in overleg.

Artikel 13. Ontbinding

De Partijen zijn gehouden aan de in deze overeenkomst overeengekomen investeringen, zoals beschreven in artikel 7. Ontbinding van de overeenkomst is alleen mogelijk indien zich werkelijk onvoorziene omstandigheden voordoen. Verkleining van het projectareaal, vermindering van de hoeveelheid aan te brengen zand of uitloop in de tijd zijn bijvoorbeeld geen redenen voor ontbinding van de overeenkomst of vermindering van de investering indien het project qua ambitie overeind blijft. Dit wordt beoordeeld door de Partijen.

Indien 1 van de 3 contractpartners de samenwerkingsovereenkomst wenst te beëindigen, treedt deze in overleg met de andere 2 Partijen om een oplossing te zoeken. Indien dit niet lukt, kan een Partij niet eenzijdig het contract opzeggen zonder consequenties voor de andere Partijen. Indien deze situatie zich voordoet, wordt dan ook naar reële compensatie gezocht voor de andere 2 Partijen.

Artikel 14. Wijziging overeenkomst

Iedere Partij heeft het recht voorstellen te doen om deze samenwerkingsovereenkomst te wijzigen. De voorstellen worden doorgevoerd als alle Partijen hiermee akkoord gaan.

Artikel 15. Toepasselijk recht

Deze overeenkomst wordt beheerst door het Nederlands recht.

Artikel 16. Geschilbeslechting

- Elk geschil betreffende de totstandkoming, de uitleg of de uitvoering van deze overeenkomst of van nadere overeenkomsten die daaruit voortkomen, alsmede elk ander geschil ter zake van of in verband met de overeenkomst, hetzij juridisch, hetzij feitelijk, zonder uitzondering, zal door de bevoegde rechter te 's-Gravenhage beslecht worden;
- Een geschil is aanwezig indien één der Partijen zulks stelt;
- Indien één der Partijen stelt dat er sprake is van een geschil, dient deze de andere partij onverwijld hiervan schriftelijk in kennis te stellen;
- Partijen zullen zich inspannen om het geschil in der minne te schikken.

Artikel 17. Tegenstrijdige bepalingen

Bij tegenstrijdigheid tussen de bepalingen van deze overeenkomst en de bepalingen in de bijlagen van deze overeenkomst, prevaleren de bepalingen uit deze overeenkomst.

Artikel 18. Looptijd en einde van deze overeenkomst

- De overeenkomst heeft een looptijd van vier jaar;
- Deze overeenkomst treedt in werking op de dag van ondertekening van deze overeenkomst;
- Deze overeenkomst eindigt daarmee vier jaar na de dag van ondertekening van de overeenkomst;
- De betrokkenheid van de partijen kan in intensiteit wijzingen in de tijd, al naar gelang hun inzet bij de verschillende onderdelen.

Artikel 19 De planning

De planning van het project is:

- Technische voorbereiding: 2012;
- Uitvoering: 2013;
- Monitoring: 2011-2012-2013-2014-2015; (3 jaar projectmonitoring in relatie tot het project Zandhonger; daarna opnemen in de vervolgmonitoring voor het project Zandhonger Oosterschelde;
- Communicatie: 2011-2012-2013-2014-2015;
- Evaluatie: eind 2015.

